„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте овакових ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налазе се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 131. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 27. АВГУСТА 1893. ГОДИНА XXVIII.

ПОМОЗИМО НЕВОЉНИЦИМА!

Браћа Срби у селу Ловри на Чепељском острву — на тој мртвој стражи Српства — пострадали су. Седамдесет и шест српских породица остадоше без крова, на улици. Све, што имадоше, ватра им је сагорела. Своје очајне погледе упрли су у вас, браћо српска, да им помогнете. Зима је на прагу. Ту треба брзе помоћи.

Позивамо вас, браћо српска, да скупљате новчане прилоге на невољнике Ловране и да те прилоге уредништву „Заставе“ упутите, а уредништво ће их на своје одређено место отпремити.

Помозите невољницима!

У Новоме Саду 25. августа 1893.

Уредништво „Заставе.“

РУСИ — ФРАНЦУЗИ — МАЂАРИ — ХРВАТИ

У последње доба много се говорило и писало о покушају зближења Мађара са Русима и Французима, и како су у ту циљ у Петрограду, Паризу и Пешти много преговарали, неке заједничке тачке утаначили, али се та ствар изгубила у песку.

Ми до данас о тој ствари нисмо говорили, а то за то, што смо одмах ствар сматрали или за још незрелу воћку или за већ мртво дете, те поред много важнијих ствари, што беху на дневном реду, није било прешно о њој говорити, а друго хтели смо да сачекамо, да о њој нешто поузданијега дознамо.

Данас је већ ствар у толико на чисто, што нема сумње, да је неки Јулије Римлер бивши чиновник у мађарском министарству спољашњих послова знањем и одобрењем великог дела посланика и угледних чланова крајње левице био у Петрограду и те преговоре како тамо, тако и у Паризу водио.

А шта беше циљ тих преговора?

Да Мађари ударе другом политиком, да се отцепе од политике, која одржава тројни савез, јер овај одржава у Европи вечито оружано стање, милитаризам, који прети државама да их упропасти, а Мађарима не да, да остваре своје идеале о потпуној независности, па да се придруже руско-француском споразуму.

Но да Мађари тако промене своју спољашњу политику, неопходни је захтев, да уједно и своју унутрашњу политику промене. Дуализам и тројни савез одржавају у Аустрији превласт немачког живља над осталим народностима, а тако исто одржава у Угарској надмоћ мађарска племена над осталима, и када се окреће мађарска политика против дуализма и тројног савеза, онда мора напустити своју превласт, а не даје се ни замислити, да би Руси радили на каквом споразуму са Мађарима, а да не обезбеде равноправност свију народности у овој земљи.

И заиста, оно што је избило до сада на јавност, оправдава ове претпоставке, јер су Мађари, што су преговарали, узели у тачке споразумевања и то, да се народностима обезбеди равноправност.

То је све лепо и красно. Али је ова ствар усахнула, они, који су те преговоре водили, нису их доконали, а нису имали смелости, да стану на пут развијеноме шовинизму, нису смели да изиђу на среду са својом политиком.

Ствар би имала са свим другог значаја, да је та политика постала ствар читаве крајње левице, да ју је ова у свој програм узела и на зборовима, путем штампе, у сабору и у делегацијама и свугде и на сваком месту за њу радила; и онда би имала изгледа, да јој се придруже и остале народности и да дође до већине и оствари своју намеру.

Но овако потајно шуровање ничему не води, — и сада, када је ствар избила на јавност, сада се те своје здраве и паметне мисли дотични стиде, перу руке и један на другог баца беду, само да их шовинизам не прокуне, да не изгубе популарност.

Види се дакле, да ова ствар за овај мах још није саврела и да је овај покушај јалов остао.

Али кад се узме, да у овој монархији осим владиних кругова и осим Немаца и Мађара скоро нико не симпатише са тројним савезом, јер нам је свима то сњи терет, који подржава ово несносно, неприродно стање и види у француско-руском споразуму залогу за бољу будућност, онда треба да желимо, да и политичари Мађари то увиде и придруже се онима, да заједнички теже за тим, да се ова домовина на срећу свију нас ослободи тешког милитаризма и да се на чврстом темељу равноправности преустроји и уреди.

* * *

А сад нека се и ово расветли!

Открића Римлерова произвела су целом свету велико изненађење. Ко би могао и помислити на то, да би Мађари заборавили на Вилагош, те ишли тражити споразума с Русијом?! Зар је тако брзо охладнило одушевлење за Турке из последњег руско-турског рата, када се клицало турском тренутном успеху код Плевне, када се по целом Мађар-Орсагу осветљавало и бакладом прослављало турско оружје?

Доста тешка загонетка!

Новинари сада разбијају главе трудећи се, да реше ту загонетку, а то би решење у истини било врло занимљиво.

Ми ћемо за сада оставити на страну оно, што се односи на преговоре француских и мађарских поверсника, јер то за овај пар и никако нема значајне вредности. Него има нешто друго, што се нас овде и те како тиче и што морамо мало расветлити. Открића Римлерова дала су прилике, да се отшкрине мало завеса од једне до сада непознате кујне, из које је управљен био један атентат на најнежније и најсветије осећаје троједничких Срба, управо као да је изашао из уредништва ‚Hrvatske‘ или да га је казивао у перо главом познати стари — Анте Старчевић. А то тек треба забележити и сачувати од заборава; преко тога не можемо, не смемо ћутке прећи.

Пре неколико месеци, не знамо тачно када, прештампала је ‚Hrvatska‘, то чудовиште од новинарства, са највећим весељем један чланак из листа ‚La gazette diplomatique‘ о нама Србима у Хрватској и Славонији, да се види, како велики француски народ суди о „т. зв. Srbih“ „у хрватској држави.“ Ту се на име — колико се још опомињем — говори, како је недомољубиво, управо издајнички, што ми Срби у Троједници не ћемо сами себи да метнемо нож под врат, не ћемо на име да признамо хрватско т. зв. државно право на темељу којега у оквиру његовом нема друге политичке народности, него само хрватске, а друго су само конфесије. Ту нас писац кори, што гајимо себичњачке тежње, т. ј. тежње, да се одржимо као Срби, да не пљунемо на оно, за што су наши претци подносили највеће жртве и нама у аманет оставили; што ми не ћемо да помажемо Хрвате у њиховој борби за целокупност и самосталност хрватске државе, у коју би скупину требало да уђе осим осталих „хрватских“ земаља још Босна и Херцеговина, Бока и Дубровник и т. д. На даље се тамо тврди црним на белом, управо по рецепту хрватске „опорбе“, да на земљишту хрватскога државнога права нема Срба, него само православних Хрвата и т. д.

Лако је разумети, како су сви Срби примили ту лекцију од великог француског народа, који се никада није одупр'о праведним захтевима српским, а како је тек нама Србима у земљама т. зв. хрватског државног права било, када смо прочитали тај чланак, којим смо на најосетљивијем месту погођени?!

Колико је нами познато са српске се стране није осврнало на тај чланак, него се пропустило времену, које многу болетицу без лекарске помоћи излечи. Но сада открићем Римлеровом користили смо се и ми Срби. Даје се на име размишљањем докучити, од куда је онај вајни чланак потекао, из чијег пера.

Из неких открића у тој ствари и споразума, дознали смо за постанак листа ‚La gazette diplomatique‘, како је било састављено уредништву и шта је задатак листу био. Дознали смо, да је неком Поволнију из Париза био поверен одсек о словенским стварима, он је био тако рећи подуредник за словенске ствари, а као такав извесно је знао за сваку ствар словенску, која ће у лист ући, дакле да зна и за онај чланак. Потписа под тим чланком није било никаквог, нити је било назначено, да је чланак добивен са стране, а када тога нема, онда излази, да је писац у самом уредништву. Из дописа г. Поволнија не знамо, да ли је у одсеку за словенске ствари било још кога осим њега, а када је тако, онда је са свим близу памети, да сви чланци о словенским стварима, који се пишу у самом уредништву, изилазе из пера самога г. Поволнија, и онда је закључак најпростијег мишљења, да је речени вајни чланак у ‚La gazette diplomatique‘ писао главом г. Поволни.

У овој претпоставци утврђује нас још и то, што писац ових редака случајно за извесно зна, да г. Поволни врло симпатише с Хрватима, да му је Старчевићанство идејал. Писац ових редака случајно зна, да је г. Поволни био у Загребу и тражио „аудијенцију“ у Анте Старчевића, да се саветовао са свима правашким и обзорашким старешинама и да је ходочастио у Ђаково. Он је дакле могао добијати обавештаја одавде једино са „пучког трибунала“ из Загреба, одакле изађоше познате реченице, да су Срби „паразоте“, „влашки накот“ „доврео за сјекиру“, да су Срби „мартолози“, „несловенска пасмина“ и Бог те пита какве још све заједљиве називе као и гласовите песме са још гласовитијим и омиљеним узвиком: „Удри, удри ин дер Штат“.

ПОДЛИСТАК.

КАКВА ЈЕ НАГРАДА РАДЕНИКУ?

Колико сте пута, драги читаоци, узели у руке новине, да их прочитате! Колико сте се пута можда наједили, када сте наишли на какву „погрешку“ што квари смисао. А можда нисте ни помислили на оне људе, који се толико намучише, не ћу да кажем, док написаше какав чланак или листак, већ док — сложише оно, што је написано. Колико стотина пута морала се слагачева рука машити оних слова, што одговарају написаним редовима? Како се њихове очи намучише, а и они колико се уморише, јер се слова слажу — стојећи.

Ја не знам, али ја када се год машим новина, ја се сетим и слагача. Да њих нема, ко би нам тако укусно слагао написане мисли? До душе било би и без њих новина, али не штампаних већ писаних, и тек како би то отежало читање и колико би ми своје очи тиме заморили и кварили!

Сећајући се слагача, увек ми је пред очима повисок, слаб, изнурен радник — слагач. Целе једне зиме ја сам посматрао тога седог старца, који је за свога мучног живота ваљда на стотину књига и хиљадама бројева новина сложио.

Могло му је бити око шездесет година, коса му је оседила још пре времена, а тако је био слаб, да сам се често чудио, како држи душу.

У једној будимпештанској штампарији, која има и ћириловска слова, ту сам се са њиме упознао. Не треба да дуго призивам фантазију, доста ми је, да само зажмурим, и ја видим пред собом тога седог, ослабелог, погнутог старца, како стоји за својим столом за слагање; на челу баш над обрвама утврдио за потиљак повијену зелену артију, да би боље видео рукопис и дршћућом руком и ако споро, али неуморно слаже.

У штампарији, где су били махом млађи људи слагачи, сви су га поштовали; поштовали у њему поштеног човека, поштовали опћу раденичку патњу и уважавали његов педесетогодишњи рад, рад пун борбе и невоље. Родом је био Словенин, а сви су га звали: „Чича Хес“, јер то му беше презиме.

Било је дана, када он није погурено стајао за својим столом, када је младост чинила своје, када је био расположен и када се — надао. Било је дана, када се његова рука брже и сигурније кретала и грабила слова из оних тридесет преграда, где слова стоје, а сада је то све прошло. Место наде остао је онај стари јад, што га младост лакше подноси, а старост му мора подлећи.

— „Према способности, према раду и — награда и наплата“ говорио је свакога дана богаташ, у чијим је рукама била та штампарија Према раду и награда, говорио је тај човек, који је још од оца наследио грдно имање па и штампарију. Тако је говорио о раду и награди тај готован, који свога века није никакав посао узимао у руке, већ му сва брига беше, да дневно један пут завирне у штампарију а остало време да проведе зевајући по кафанама и тужећи се на дуго време.

Прошло је време, када је чича Хес био „способан“ или бар врло способан.

Он је од свију најмање могао сложити, а и као човек, кога је вид почињао већ остављати, највише је грешака у раду имао.

Деловођа штампарије те тужио се газди, како је чича Хес лен, најмање ради, а коректор се тужио, да се чича Хесов рад не може скоро ни исправљати, јер кипти од погрешака.

То је таман згодно било богатом штампару, да старцу укида зараду и да га псује. Чича Хес је са сузама у очима слушао грдње, и то грдње од оног човека, код чијег је оца он први радник у своје време био, и коме је он много допринео да се обогати. Али је морао ћутати и трпети, јер нико не би ни узео тако стара човека у радњу.

Та штампарија беше велика, у њој имађаху посла до тридесет слагача, и мора се признати, да је та сва сиротиња под једнако имала учешћа према чича Хесу. Слагачи су мрзили свога газду, кад год се он над чича Хесом натресао. И ако су ту у тој штампарији међу слагачима биле заступљене можда све народности и све вере што постоје у нашој монархији, сви су поштовали чича Хеса. Слагачи му драговољно уступише место поред највиднијег прозора, даваху му увек најчиткије рукописе да слаже, а када видеше, да чича све чешће таре очи и све чешће брише наочари, они му истргоше из руке слова, па му наизменце помагаху да слаже.

Када је чича Хес био у јеку своје младости и свога рада, онда се о раденичким удружењима није ни сањало. Тиранији је за доста полазило за руком да угуши сваку слободну мисао, свако корисно раденичко удружење. Не може се довољно осудити такав поступак, који је потицао може бити из грубог незнања, да ће и богаташима слаће бити уживање, кад не виде око себе необезбеђене радничке породице и гладну и голу сирочад.

Грозна је била помисао чича Хесу, шта ће радити, кад га и ово мало снаге изда, како ће он јадник свршити, он, који је у своме веку толике силне несреће препатио, сахранио своју жену и петоро деце, а он самохран остао, без куће и кућишта, без неге и утехе!

* * *

И ако човек у очајању често у двоумици пита себе: „Иде ли овај свет на боље или на горе?“ ипак је истинит само такав одговор, који тврди, да се добро у свету све већма укорењава, да наука и истина крчи себи пута и у најсиромашнију колибу и кад се сиротиње нико не сећа, она је ево пренула те се поуздала у се и у своје кљусе, те се мучи и довија, како ће себе и своју нејач обезбедити.

У новије доба идеја раденичког разноврсног удружења све више отима маха. Постоје разна раденичка друштва за потпомагање и штедњу, за негу у болести, обезбеђења за старост, мировина радничким удовицама, удомљење и школовање радничке сирочади и т. д.

Једнога дана договарали су се слагачи у тој

Са српске стране не знам, да ли је г. Поволни могао добијати података, јер од српских овостраних виђенијих људи није нико био срећан, да га г. Поволни усреће својом посетом, осим „Браника“, а да је он давао обавештаја г. Поволному — тешко је веровати, када се зна, да „Браник“ не лежи на земљишту „хрватске државе“.

Људи, који познају г. Поволнија, причају, да је он врло даровит млад човек, само жале, што није — ако већ не већи и бољи — а оно бар толико велик и тако добар Србин, као што је велик и добар Француз, а сада би се још могло додати, да је грдна жалост — ако не и шта друго — што г. Поволни, као рођени Србин није већи пријатељ свом српском народу, него хрватском. Говоре ти људи још, који га познају, да он болује од неке болести, коју не знам, како се француски зове — а то му је на молбу могао рећи гласовити, не давно преминули професор Шарко из Париза.

Има младих људи, који оду на науке и образовање у стран свет, а још више младе девојке, па када се поврате из „института“ или из „клостра“ кући, они онда, да се начине занимљивима, заборава српски језик, па никако не могу да се згодно изразе, и онда непрестано говоре оним језиком, којим већ и гуске говоре онде, где су се они образовали; али то је „modern“, то је „nobl“. Тако причају људи из искуства, да и г. Поволни када заборави српски, за живу главу не ће другачије да говори, осим француски или бар — руски.

Сећам се још неке приче из једног дечијег листа, како је један сеоски дечко отишао у град у гимназију па научио латински, а заборавио српски; дошав кући где год коју ствар види, он каже како се зове латински и то махом српски корен са латинским наставцима на — ibus, abus и т. д. а српски ни речи! Наишавши мајчин латинац на грабље, не зна да богме, шта је то и како се зове, па стане ногом на зупце, но грабље не знају латински: поврате се па — звиз г латинца по челу! И то је био врло добар лек, — одмах је научио српски! — И г. Поволни је већ наишао на грабље, а да је и српски научио, види се по том, што чак уме чистим српским језиком да пише. — Сећаће се на име читаоци цењене „Заставе“ на једну белешку у „Застави“ пре неку годину о „двема протувама“, како су дошли у уредништво „Заставе“ и то један Француз, а други ваљда Србин. Па Француз као Француз — није у својој отаџбини научио српски, већ француски, и он искао тамо неке податке, разуме се француским језиком. Тек после дознају људи, да је то тај исти Јован Поволни из Беле Цркве.

Можда ће г. Поволни наићи и на друге грабље, да га извлече од Хрватоманије, а ми његова туторисања не требамо, јер смо сами зрели и пунолетни. —в—

Нови Сад, 26. августа.

Почетак буне у Угарској. Под тим натписом доносе мађарски листови вест, да је др. Швикер, који је написао „политичку историју Срба у Угарској“, обелоданио политички тестаменат недавно умрлог саског еванђеличког владике Тајча, у којем жестоко напада на владине црквено-политичне реформе са гледишта релиђије и државе, и вели да су грађанске матрикуле ново средство за ширење мађаризације у друштву, дому и породици. Покојни епископ назирао је, да ће те реформе изазвати буру у нашој домовини, а у данашњим приликама налази много сличности са годином 1849., које значи почетак буне. Нека се и ово зна.

*

Мађарско варварство. Нашег пријатеља дра Самуила Дакснера, одличног словачког родољуба и адвоката у Тисовцих, напали су ово дана неколико мађарских инжињера најпогрднијим речима и претњама, да ће му мађарска држава одузети хлеб, који му даје (?!). Исти образовани синови Арпадови назвали су словачку омладину „тоцким псима“, што је ове тако морало огорчити, да је до изгреда дошло. Познавајући дра Дакснера, и знајући, да он ничији хлеб не треба, уверени смо, да га ови варварски нападаји не ће збунити у његову заузимању за свој словачки народ, а и за све народности ове земље.

*

Докле је дотерала заслепљеност. Извесни шовинистички кругови ни једне прилике не пропусте, а да се не очешу о немађарске народности. Тако о краљеву рођен-дану у Сепешком Старом Селу близу галичке границе служио је у цркви по „Еђетиртишу“ поп благодарење и на крају овог отпевана је словачким речима краљева химна. Ово је заслепљенике званичнике Арпадове крви толико увредило, да крај осталих испада и грдња пишу по „Еђетиртишу“: да је та песма њихово народносно осећање до крви дирнула, да је та химна обешењачка, а напев јој поругљив. Кад су ти исти заслепљеници после тога били у чивутској синагови, — пишу — чули су рабинера, где говори молитву на мађарском језику, а певачки збор отпевао је Келчејеву: Боже храни Мађара, и како су одавде са узвишеним осећајима отишли. На против у Њитри неки је пијариста на дан св. Људевита служио благодарење за лутерана Лајоша Кошута. — Немамо воље, да се упуштамо у оцењивање тих испада и грдња, али с допуштењем и нас до крви дира, кад видимо те слепе мишеве, да пружају своје прсте и онамо, куда никако не би смели пружати. Од куда долази то, да они као с неким правом поручују словачком попу, као што су то овом приликом чинили, да у цркви мађарски чита и поје? Од куда та смелост? Зар не знају, да црква не може, не сме и не мора трпети њихових шовинистичких разметања? Веле, да је та химна до крви дирнула њихово народносно осећање. А како баш ти шовинистички кругови паде на народносно осећање осталих народности, да не кажемо у цркви, него на улици, у звању, у јавности и на свима местима, где они владају? Крв им се мути, кад се не спомиње име мађарско онде, где му никако места није. А да шта да рекнемо ми сви заједно осим њих на то, кад се нашега имена никако и не спомиње баш онде, где му је свакако место, и то још онда, кад то право, правда и закон пружају и траже?

Поглед по свету.

— Црквена политика. Будимпештански добро обавештени кругови хоће да знају, да предлог о увођењу обавезног грађанског брака неће скоро избити на дневни ред. За то држе, да ће председник министарства Векерле са својим друговима одступити и да ће састав новог министарства и у овај мах поверен бити либералној странци. Но међу тим избила је на политичком шару и нова звезда у особи крајњег левичара Гавре Угрона, за којега се држи, да ће за кратко време високо одскочити, те да би њему био поверен састав новога министарства.

— Путовање краља Александра по Србији. Из Ужице кренуо се краљ Александар према Пожеви, праћен великим одушевљењем народним. Више стотине кањаника са свиленим заставама дриносавскога кола јахача пратише га као почасна гарда кроз цео округ. На путу у Пожегу догодио се веома дирљив призор. Хајдук Драгић Жуњић, чија је глава била уцењена са 3.000 динара, изишао је пред младога краља јунака, да му се преда: скиде са себе оружје и положи га пред краља и клекнувши пред њега молио га је за милост. У Пожеви прегледао је краљ војничке станове. Народ је на сваком кораку пратио свог омиљеног краља и клицао му од свег срца. У Добрињи, месту, где се родио кнез Милош, био је краљ у цркви, коју је кнез Милош подигао и походио је оно место, где је била кућа, у којој се родио кнез Милош. То је место обележено каменом и ограђено оградом. На краљевој вечери био је и један старац из времена кнез-Милошева по имену Веселин Вулетић. Краљ је ову старину одликовао орденом таковског крста II. реда. Одушевљење, којим народ дочекује своога младога краља, ретко је и неописано.

— Узајамност руска и француска. Од како је тројни савез Немачке, Аустроугарске и Италије отворено избио пред очи осталој Јевропи и истакао намеру, да остале државе и народе сузбија, Русија и Француска почеле су, да се једна другој све већма приближују и да негују узајамно пријатељство. Осим оних тајана, за које свет не може да дозна, избијали су више пута видљиви знаци тог њиховог пријатељства. Сетићемо се само, како је Русија радосно и одушевљено дочекала француско бродовље у Кронштату. Сад је дошло време, да Французи ту исту љубав укажу Русима. Званично се потврђују вести, да ће руско бродовље стићи 1. октобра у Тулон под заповедништвом адмирала Авелона. Министарско веће у Паризу предузело је, да се постара о свечаном дочеку руске војске. Председник Карно ићи ће у Тулон, да поздрави руско бродовље. — Ова узајамност никако не годи онима у тројном савезу, јер су у последње време и сами почели да размишљају, како би се приближили Русији Но само да не буде то сад већ доцкан.

ДОПИСИ.

Т. Бечеј. (Инсталација наметнутог пароха. Прота Влаховић). Ми смо у своје време у цењеној „Застави“ изнели поступак преч. конконсисторије темишварске у погледу попуњавања ове упражњене парохије, која је мађијски према овој опћини поступала, јер је у седници својој од 19. јануара 1893. против нашег поднесеног призива ипак у истој седници наименовала за администратора ове парохије г. Парт. Сивчева богослова, из В. Кикинде. Но ми смо у законитом року поднели наш образложени призив на високо-пречасни митроп. цркв. савет против консисторијског решења, но беше све заман. Ево од речи до речи тог призива.

„У седници преч. консисторије тамишварске од од 19. јан. 1893. наименован је г. П. С. свршени богослов из В Кикинде за администр. парох. Т.-бечејске, у след тога, што при избору пароха од 15. (27.) октобра 1892. у срп. правосл. црк. скупштини Т.-бечејској ни један од присутних кандидата није добио две трећине гласова. Како сам избор тако и наименовање то од преч. консисторије носи на себи печат незаконитости. А да је тако, ево разлога:

1) Сам састав црквене скупштине и њеног органа скроз је незаконит, јер се у смислу §. 19. и 38. најв. кр. рескрипта од 1868. год. одс. II. под Б. и В. већ седам година ови органи опћински никад обнављали нису, те по томе и делање њихово није и не може бити законито. Имајући пред очима ову свету истину за времена још пре избора пароха у самој црк. скупштини преч г. Ђорђу Влаховићу, консисторијалном изасланику предао је у руке црк. скупштинар Моја Теодоровић и другови образложен призив против сваког упуштања у избор све дотле, док се органи црк. опћине по закону у ред не доведу. Но његова пречасност без икакве мотивације изволела је самовољно одбити дотични акт с речима: „не примам никаквог призива“, — и не само да се на томе задржала, већ је пред сам избор на по часа г. Ђорђе Влаховић у својству консистор. повереника обнашао за добро Ацу Туцакова, Симу Пожунића, Тацу Гајића, Манојла Вијатова, Живу Остојина и остале црквене скупштинаре призвати к себи у стан гђе М. П., где је био одсео, живо кортешујући за П. С. обећавајући им, да ће споменути кандидат по „старом“ — по штоли и биру — опћину служити; којим се делом његова пречасност очевидно огрешила о свој узвишени позив. У овом погледу у своје време већ су поднесени образложени призиви преч. консисторији као надлежној власти, но као што се по резултату види, иста је без обзира на све те незаконитости г. П. С. ипак именовала.

2. И сам начин, којим је заказана црк. скупштина ради избора пароха, такође је скроз незаконит, јер по §. 40. најв. кр. рескрипта од 1868. ал. под м. одсек II. под В. изреком паређује ово: да црквени одбор заказује дан држања скупштинског. Но безобзирно газећи и ово јасно наређење законско, председник црквено-опћински Стеван Ранковић без знања и утецаја црквепог одбора пронашао је за пробитачно, да сам самовољно сазове црквену скупштину и закаже дан избора. И против овог очитог безакоња такође је у законитом року поднесен призив надлежној власти, но без икаквог успеха, јер иста по дужности својој није ни у овом обзиру никакве истраге одредити хтела, него је и преко те кардиналне повреде законитог права црк. одборског опет ћутом прешла. С тим у свези сматрамо за дужност нагласити ово: да је црквени одборник г. Јоца Ђуричић на дан избора у самој седници управио питање на преч. г. Ђ. Влаховића, консисторијалног повереника: „Држи ли г. повереник, да је ова скупштина законито заказана, по што ову није црквени одбор, већ сам председник без икаквог утецаја и званичног знања црк. одбора — дакле самовољно сазвао“? — На што је г. повереник опоро одговорио: „Све ме се то ништа не тиче“ — чиме је опет пристрасност спрам таког незаконитог председничког поступка очевидно показао.

3. Па и сам акт избора незаконит је, јер по §. 16. кр. рескрипта одс. II. под Б, ал. б. требало је да црквени одбор руководи бирањем и да за неписмене чланове одреди лица, која ће им имена кандидата уписивати. Но и овде је председник Стеван Ранковић нашао за добро да изигра законски пропис тиме, што је сам он одредио пристрасна и заинтересована лица за тај посао; те није искључена могућност, да је и у том погледу воља бирача осујећена. Осим тога и овде се г. повереник показао пристрастан, по што је допустио гласати председнику као ујаку кандидата П. С.; тасту, Н. Недељковићу, који по закону нема права бирачког, а не још да свећеника бира; г. Милошу Рајковићу, протојереју арачком, а нашем једном од тројице постављених администратора, да при избору гласа, и ако је јасно, да он није и не може бити члан црквене скупштине турско-бечејске, по што је ово место са три особе заступљено, те кад би се овима у крајњем случају и хтело допустити гласачко право, г. Рајковић би само „једну трећину гласа“ имати могао, или би тек уз пуномоћ и остале двојице администратора гласати могао, но прота Влаховић хоће да се гласа и гласао је против закона.

4. Записник црквено-скупштински морао би по закону бити веран израз и огледало самога избора. Али и у овом погледу најгрубље је о закон огрешено, јер дотичног записника црк. општински перовођа Ника Докторовић није у скупштинској седници никако ни водио, који је требало о целом течају избора према 59. §. кр. рескрипта одс. II. под Г. тачно водити. А што је нагрђе, ни само оверовљење записника није правоваљано, јер по §. 28. пај. кр. рескрипта од 1868. год. одс. II. под Б. није исти записник за време трајања скупштинске седнице вођен, требало је да га у првој одборској седници потписима оверове: председник, одборници, перовођа и онолико скупштинара колико их на то одређено буде. Но против овог јасног законског наређења записник је ношен по приватним кућама да их тамо поједини чланови без икаквог знања црквеног одбора сами посебице потписују. За доказ овоме позивамо се на скупштинара г. Пају Поповића, кога је скупштина за оверовљење изабрала и који је видећи ту незаконитост, кад му је записник у његовом дућану на потпис од председника понуђен, такав захтев одбио, и против тога одмах писмени при-

---

штампарији, где је био и чича Хес, да ли да и они оснују таково удружење? Сви радници су свикли, да за сваку ствар запитају прво чича Хеса. Када су се њему обратили, он рече: „Децо моја, ви сте далеко одмакли од мене, ја једва што сам почео ићи у школу, научио читати, кад ми умре отац. Моја сирота мајка, где ће, шта ће самном, већ хајд код нашег суседа штампара, даде ме ту, јер сам јој тако олакшао живљење и бригу за остало двоје мање деце, које је имала. А ви сте више учили, више слушали, има вас и таких који сте и коју годину и у гимназији били. Ви ћете то боље знати. Но само вам велим ово: Зар није лепше, да се ми раденици, када нико не ће за нас да се брине, сами побринемо! Немојте да дочекате овако као ја, који ћу можда под туђим плотом скапати. Осигурајте своје старе дане; обезбедите нејач вашу. У друштву ћете то лакше учинити. Богаташи ће вам говорити, као што и наш газда мени данас говори: „што није штедио, матора будала?“ А ко ће вас питати, да ли сте ви, као појединци могли штедити. Ко мене пита, јесам ли ја проћердао своју зараду или је утрошио у нужди и невољи, сахранивши целу породицу. Удружујте се, удружујмо се, ево и ја хоћу, ма да ми је једна нога у гробу“.

Ове су речи све одушевиле и тако за кратко време, сви раденици из ове штампарије беху се уписали у „велико раденичко удружење“ које се тада оснивало.

То није могло остати тајна за господара те штампарије, а у осталом раденици то нису ни крили. Господар је беснио, претио, да ће свима слагачима да откаже службу, но како су раденици потребни били, он их задржи, само се кола скрхаше на чича Хеса, њега је газда отпустио, бајаги што је он био подстрекач и хтео да „диже буну“.

То је био тежак удар за чичу. После четрдесет година рада на једном месту, где је још као младић од 20 година дошао, у којој штампарији је оседео и погрбио се радећи, где је свој вид упропастио, газду обогатио, а себе тако рећи убогаљио, — па да се нађе на улици, истеран, избачен, без хлеба и рада!

Чича Хеса су другови храбрили. Они су га привремено издржавали и нашли му рада.

*

И у најновије време, када су раденици на разне начине покушали да обезбеде себе, подигло се све што је мрачно и назадно против њих. Многобројни листови са неким презрењем говоре о великом међународном раденичком конгресу, што је недавно одржан у Цириху. Многи завршани праве сметње раденицима, који су, прегли да се сами без туђе помоћи за себе и своју будућност и за своју породицу побрину....

Питате, шта је са чича Хесом? Он сиромах није дочекао да се то удружење коначно оствари. Потуцао се од штампарије до штампарије, јер газдама је требао окретан и брз радник, а не „слепац“ као што се један богат штампар изразио. Чича Хес је умро у највећој беди и невољи. Једног зимњег јутра нашли су га мртва на улици. Веле, да су се лекари, који су га парали, препирали: Један је лекар тврдио, да је овај јадник умро од глади, а други је био још и то додао: од глади и од зиме...

ћ

зив преч. консисторији поднео, но преч. консисторија, као што дела показују, ни тај оправдани призив није уважити благоизволела. Но што консисторија подржава ово незаконито стање у нашој опћини то знамо, јер фактично то стоји: да Никанор није епископ, односно председник консисторије, већ прота Влаховић и Јован Новаковић!!!

Но боли нас, врло нас боли то, што је и највиши форум наше автономије, без извиђаја, онако лаконично решење донео, где се П. С. за пароха т. бечејског потврђује. Не боли нас потврда П. С. као пароха, но боли нас гажење закона и његових одредаба са највишег места наше јадне автономије.

Но почуј народе! Прота Влаховић 15. августа 1893. год. долази у храм божији и са амвона обилази истину. Место да истину, љубав, слогу при уважању свога штићеника П. С. у звање — проповеда, он, који је сва зла у овој опћини учинио, он, који је са гђом М. П. ову опћину као своју баштину у мираз једне девојке продао, тај исти човек захваљује „већини“ (sic!) која је поверење његовом штићенику поклонила. O tempora, o mores!

Не тако, оче прото! Вами је добро познато, како и колико је гласова ваш штићеник добио, па на што захваљивати већини, кад знате, да су сви ти добивени гласови силом и милом — исплакани гласови, само да се „наше дете“ усрећи; на што са амвона дражити цвет овдашњег грађанства, истицати личност Моје Теодоровића и другова у непостигнућу законских задовољштина? Како се то слаже, са вашим свећеничким чином? Не вреде ласкаве здравице, пуцњава прангија, јер ви однесосте презрење овдашњег грађанства за сва ваша времена због вашег некоректног поступка. О свећенику П. С. не ћемо ништа за сада говорити, причекаћемо му рад, пак ћемо по истом у своје време нашу рећи. Само му то примећујемо, да је у говору свом држаном 15. августа у храму божијем био врло загонетан, а што нам је у очи пало, није се Рохонцију и жени својој захвалио на постигнућу, јер да ово двоје — и оно горе двоје — не беше, ви још остадосте по доброти срца — совершени богослов. Зар није тако?

Само истину, јер ова је дуговечна.

Још једно вам се замера, што сте при инсталацији делили ваше парохијане на партије; то ви не би смели чинити по свећеничкој вашој дужности, јер у очима вашим треба да су сви парохијани једнаки без разлике начела и партија. Ви треба да сте узвишени над партијама особито онда, кад у храму божијем проповедате славу божију, јер знамо да по св. писму пастир добри полаже и душу своју за своје стадо. Оволико за сада, а ако дотични буду и даље прекорачивали границе учтивости, односно круга своје радње, то ћемо и ми своје чинити. Паметном је и комарац музика.

Ада, 25. августа. Обећао сам у последњем мом допису, да ћу се потрудити, да докажем од куд код нас колере сваке године и у једно исто доба. Заиста смешно, да један нестручњак о тако деликатној теми расправља, особито у данашње доба, кад највећи капацитети о томе дан-ноћ размишљају, не би ли се тој зарази на пут стати могло.

Код колере је како видим главно чистота, ветрење станова (и то често); да су бунари чисти, а од текуће воде да се човек што више уздржава или, ако је и пију (таку текућу воду), то да је најпре прокувају; да се што чешће купа; даље, да је рана што снажнија, а од силовита пића да се човек што више уздржава. Ово је у главноме правило што га нам је наше лекарство препоручило. То је све лепо и добро, а и паметно.

Као што рекох прво је чистота, о овоме немам шта говорити, јер је код нас (осим по месарским кућама) готово све чисто и у реду, па данас већ и Чивути, који су иначе алкави, већ много на чистоту полажу.

Друго је често ветрење. Е, ту је сад чвор! Код нас баш тога не може да буде, или ако и ветримо своје собе — то чинимо после подне. А зашто? Нас с једне стране опасује Тиса, а с друге стране бара, тако звана „Острва.“ Та се Острва у моје детињство преко лета сасушивала редовно, а у пролеће опет надође, јер је са Тисом везана. Тако је било онда, а сад је другчије, сад је велики насип дуж аћанско-молске обале, те сад та бара не усише, већ што се испари — испари, а што заостане — усрди. Ја вам не умем описати тај смрад, истина наши се посеви већ научили на то, али кад би случајно какав „фини“ Немац или Француз к нами дошао, с места би загребао, или би после дужег напора оставио кости у Ади. Тај смрад тек се око 10—11 сахати пре подне уталожи. Ако у то доба своје прозоре отворимо, онда опет прашина све сипа унутра. Овоме се злу свакако мора што пре на пут стати. Требало би канализирати ту бару и са добром „уставом“ снабдети, па по потреби воду испуштати и пуштати, те ћемо тиме добити више рибе у води, а мање смрада под нос. Ја држим, да је баш ту колера, јер се редовно појављује, кад та бара почне смрадити.

Треће је добра вода. Али где је? Тису забрањују пити, бунара дао Бог ни једног у месту нема, да би човек могао Тису заменити, сви су нам бунари готово са литрави или каквим другим солима и минералима снабдевени. Још прошле јесени почео се код нас бушити „артески“ бунар, достигли су већ воду, сад је нешто запело и престадоше даље радити, а кад ће се на ново почети — то Бог зна. Остале пак бунаре наредише да се закују, па шта ћемо пити? Чим ли се прати?

Сваки је дужан испред своје куће јендек почистити и ако у њему воде има — избацити, да се вода не усмрди. А бара?

Још је забрањено младежи у „коло“ долазити, јер се „зараза“ може пренети. И то је лепо, али онда „биртије“ и „каване“ затворити, то би било право, не треба за така човека боље колере, не дај му заслужити крајцаре, а платити мора на своју радњу, па ето готов ђаво.

Школе су нам затворене, и ово по моме немородавном мнењу није упутно. Та ако чистота треба и свеж ваздух, то ће млого дете те потребе у већој мери у школи наћи, него ли код куће, да је то „дифтиритис“ или „богиње“ и друге дечије болести не велим, али ово — но, али наредба је.

На ово ће млоги довикнути, као некад неко Пелагићу из Граца: „кљуца пиле у гвоздене виле“, но ја не марим, што рекох, не поричем.

Стање „колере“ овако стоји: до 27. августа оболело 9, до 27. августа умрло 7. **Ђ. А.**

Народна привреда.

Натапање винограда водом као средство против филоксере.

У борби против филоксере виноделци се помажу најобичније на три начина:

1. Сађењем америчке лозе, на коју се калеми домаћа врста;
2. Сађењем обичне домаће лозе на песку, где овог има, као поред великих река, мора и т. д.
3. Натапањем винограда водом.

Осим ова три начина употребљавају се на по неким местима разне хемијске течности за убијање филоксере, али из године у годину све мање. У нашој земљи употреба ових течности не исплаћује се нигде, па би у залуд било говорити о овоме. Остају нам дакле само три напред поменута начина да се помажемо према приликама оним, који нам буде најподеснији.

Калемљење на америчкој лози највише се данас употребљава у целом свету, али исто тако употребљава се други и трећи начин т. ј. сађење на песку и натапање водом, само у много мањој мери с тога, што је то условљено природом и положајем земљишта.

Ми ћемо да изложимо овде, како се врши натапање и шта треба при том послу имати на уму да нам труд не остане на празно.

Натапање винограда водом врши се у цели, да се филоксера, која се налази на корену винове лозе, угуши. Но овај начин захтева два неопходна услова: да имамо воде у изобиљу на расположењу и да је земљиште угодно и по природи и свом положају. Ако та два услова имамо онда пустимо једним каналом воду у виноград тако, да она покрије цео простор за 20 центиметара висине. Вода у таквом стању мора да остане 50 до 75 дана према томе, да ли је више или мање пропустљиво земљиште. У том погледу вреде ове напомене:

	Време трајања потапања	Потребна количина воде за 1 хект.
На земљ. мало пропуст.	50—55 дана	8.600—10.000 км.
На земљишту умереном	55—60 „	15.000—35.000 „
На „ пропустљив.	65—70 „	45.000—52.000 „

Натапање винограда предузима се за време одмора биљне вегетације т. ј. у јесен и у зиму. И по што натапање има задатак да угуши филоксеру, то ће и успех бити извеснији, ако натапање предузмемо у јесен пре, него што су зарезници (бубе) прешли у периоду зимњег спавања. За овај посао јесен је најзгоднија, и то по што лозе буду са свим зреле, како не би страдале у додиру са водом. На свршетку месеца октобра сазревање лозе свршено је потпуно и тада треба натапање почети.

Да од натапања имамо користи, ваља га понављати сваке године у исто време (свршетком октобра), јер би иначе филоксера поново навалила из околних места. Не треба изгубити из вида ту прилику, да се вода при свршетку одређеног броја дана, може лако испусити и исушити, кад време наступи за резање и остале послове. Како упуштање тако и испуштање воде удешава се каналом, прво на највишој, а друго на најнижој тачци винограда.

На послетку примећујемо, да ако је земљиште сувише пропустљиво, порозно и бухаво, успех од потапања није известан, јер вода брзо протичући обично прави мехурове и мале ваздушне просторе, у којима нађе спасења и остане неугушен.

Што се тиче врсте лозе можемо казати, да свака подноси натапање, а нарочито она која се већ налази на месту удесном за овај начин борбе против филоксере.

Обраћамо пажњу нашим виноградарима, да овај начин покушају у местима за то угодним и где већ постоји виноград, но ако не би имали довољно воде или би земљиште требало уравњивати и т. д. онда то све изискује трошак, кога треба унапред оценити и испитати, да ли ће нам посао донети какве користи. „Т.“

Вести из места и са стране.

Вести из Србије. Војни министар потврдио је избор дванаесторице стипендиста, од којих ће осморица о државном трошку слушати медицину у Грацу, а четворица медицинску академију у Петрограду. За сад ће сваки стипендиста добијати месечно по 160 динара. Сви, који су изабрани, похођали су већ велику школу, а сви од реда изучили су гимназију. — Кад се краљ Александар бавио у Ужицама наздравио је српском народу и рекао, да ће му прва брига бити и остати: благостање народно, чување устава и брањење слобода народних. — Живан Јовановић, ратар из ваљевске Каменице послао је дому сиротне деце 500 динара за спомен свом покојном оцу. То је учинио из разлога, као што сам вели: Наша су гробља обрасла у трави и корову, а каменити споменици могу се срушити. То ме је нагонило. да подигнем свом оцу видан споменик у дому сиротне деце, који ће трајати, докле је ове задужбине. — Добро би било да се и ми један пут оканемо прављених венаца и скупоцених надгробних споменика, па да се угледамо на брата Живана, те да поред видног споменика, утремо сузу сиротињску! —

Вести из Црне Горе. У спомен 400-годишњице штампарије на Ободу основао је књаз Никола на Цетињу јавну народну књижницу и одмах јој сам поклонио много књига и 1000 форината. Колико је корисна овака установа, није од потребе говорити; и за то желимо, да књижница, овај нови доказ љубави Господара Црне Горе и Брда, према својим Црногорцима што пре постане оно, на што ју је витешки оснивалац намерио, а ми Срби ван Црне Горе помоћићемо цели ове народне библиотеке, ако је се будемо сећали и — умножавали је својим прилозима.

— Познато је српском свету, да је учени Рус Павле Аполоновић Ровински почео у Црној Гори да откопава развалине старе Дукље и да је том приликом нашао многе важне старине. Сада јављају са Цетиња, да је енглеско археолошко друштво у Оксфорду добило допуштење, да настави то откопавање. Нов доказ интересовања ученог света за Црну Гору и Српство, а уједно и нови изгледи за важна открића по доста необрађену повесницу Срба из првих времена.

— Римски папа допустио је, да се код римских католика у Црној Гори уведе словенска литурђија. Нове књиге на словенском језику, а глаголским писмом, отправљене су већ надбискупу барском Милиновићу.

За крунашки фонд. Др. Коста Младеновић, лекар у Окучани, у Хрватској, приложио је за крунашки фонд две круне.

Велика беседа у Великом Бечкереку. Великобечкеречка добротворна женска задруга Српкиња приређује у корист подизања другог српског дечјег забавишта, у недељу 5. (17.) септембра у овдашњем варошком позоришту, а уз пријатељско суделовање вршачког српског црквеног певачког друштва, уметнице гђце Султане Цијукове конзерватористкиње из Вршца, г. Витомира Рунића чувеног гуслар-певача из Сентомаша, гђе Јулке др. Св. Петровића, гђца: Зорке Рашковићеве, Ленке Маринковићеве, Јованке и Миле Илићеве, Савете Поповићеве, Јованке Јовановићеве и бечкеречког дил. оркестра — велику беседу с игранком. Ова племенита намера наше родољубиве женске задруге заслужује сваку похвалу, и ми се надамо да ће наша српска публика умети уважити и достојно наградити овај труд наших Српкиња. Судећи по свима изгледима ова ће беседа премашити све досадашње наше забаве, а програм може задовољити и најстрожије критичаре. Евала нашој женској задрузи што ће нам пружити једно право уметничко вече, а још већа хвала на њеном родољубивом раду. Опомињемо нашу публику са стране, да се пожуре са местима, јер су она махом сва већ издата.

Бројеви говоре. Земаљско статистичко звање у Угарској саставило је извештај о занимању угарских становника. Тај је извештај склопљен на основу народног пописа од 1891. године. Из њега видимо, осим осталих занимљивих података, да је Угарска пољопривредна држава, јер се 75 постотака њеног становништва бави земљорадном. Но да се види, какво је код нас у Угарској красно благостање, које толико истичу извесни шовинистички кругови, наглашујемо, да су 3,200.000 станов дакле читава једна петина целокупног становништва у Угарској, надничари — аргати. Честитамо на таквом благостању!

Човечји лешеви. Близу Солуна избацило је море на обалу више вреће, у којима се налазе измрцварена човечје телеса без главе. Ово је изазвало велику узрујаност у Солуну, јер се држи, да су ово телеса политичких заробљеника, који су бачени у море са турских лађа.

Састају се пријатељи. Бан Куен Хедервари посетиће у својем путовању у Даљу патријарха Бранковића.

Најмања женска нога на свету. Жена некога племића из Тирингије дошла је у Ерфурт на Рорбахову изложбу, да види изложени један пар женских ципела, које су дугачке свега $21\frac{1}{2}$ центиметар, а прављене су за једну даму из Ерфурта. Она их је навукла, и нашло се, да су још и простране и дугачке, и да би јој тек онда биле, као што треба, кад би биле дугачке само $20\frac{1}{2}$ центиметара. Каква је слава била за ову племићку, што је надмашила ону жену из Ерфурта, а каква је слава тек била за њу, кад је чула, да је на светској изложби у Чикагу изложена такође најмања женска ципела у Америци, па да је ова дугачка $22\frac{1}{2}$ центиметра.

Трговина.

Нови Сад, 26. августа. Пшеница 7 фор. 30 н. Кукуруз 4 фор. 80 нов. Јечам 5 фор. 30 нов. Зоб 6 ф. — н. Наполица 6 ф. 50 н. Маст 50 ф. Сланина 50 фор. Све од 100 килограма.

*

Исказ о донесеној и на варошком кантару премереној храни и осталих предмета у Нови Сад од 1.—31. августа тек. год.

Жита 2,726.055 клг., зоби 99.379 клг., јечма 98.980 клг., кукуруза 251.940 клг., репице 306 клг., пасуља 1.634 клг., мешовите робе 35.053 клг., зелена грашка 743 клг, зелена пасуља 16.011 клг., кромпира 45.521 клг., патлиџана 320.368 клг., лука 281 клг., разнл варива 1.139 клг., свиња 16.137 клг.

Дотерано је: 83 ком. прасица, 573 ком. назимади, 179 ком. дебелих свиња, 376 ком. мршавих свиња, 1579 ком. оваца, 201 ком. телаца, 212 ком. рогате марве.

Отерано је: 14 ком. назимади, 16 ком. мршавих свиња, 50 ком. оваца, 4 ком. телета, 81 ком. рогате марве, 10 ком. коња.

На Дунаву утоварио је у лађу „Марта“ Хајм 2600 мтц. кукуруза.

Истоварено је: 2680 куб. мет. дрва за горење и 156.000 цигаља.

*

Беч, 5. септ. (Оригиналан извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Г. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 11201 ком. а дошло је 3362 ком. млађе врсте и 7839 комада угојених мађарског соја. Свега 11201 комад дотерано.

Трговина код великог догона живља.

Продавало се:

Прима роба	$37—37\frac{1}{2}$—38	нов.
Средња „	34—36	н.
Сремска „	36——	н.
Назимад „	36—40	н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 46 ф.

„ „ масти 48 ф. Све од 100 кгр.

Новије вести.

— **Колера.** Најновије вести о колери казују нам, да она више не напредује у Угарској. Све је мање места, у којима се она појављује. — Из крајева око Тисе, где наш народ живи, јављају нам, да они поједини случајеви колере, о којима је била реч и у нашем листу, нису носили на себи праве знаке азијатске колере.

— Обуставили рад. Из Лондона јављају, да је у Шотској десет топионица обуставило рад, а у Мидланду је велики број металних творница такође обуставило рад због оскудице у угљу. Четрдесет хиљада радника остало је без рада. У кнежевину Валес послато је неколико одељења војске, јер се може надати новим изгредима.

— Чески језик победио. Градско заступништво у Прагу решило је, да се на улице прикивају плоче са ческим натписима, јер су у заступништву били Младочеси у већини.

— Суђење министрима. Државни суд решио је, да се Пера Велимировић и Гига Гершић не изузму из суда, који ће министрима судити. За тужиоца изабрао је државни суд Стеву Петковића. У исто време оставио је оптуженим министрима рок од тридесет дана, да поднесу одговор на тужбу и да именују свога бранioца.

— Грчки краљ долази у Београд. Грчко посланство у Београду дало је на знање, да ће грчки краљ Ђорђе походити краља Александра у Београду још ове јесени.

— Министарски савет. У понедељак су отишли сви министри у Аранђеловац, где ће се састати са краљем и где ће одржати седнице министарског савета.

— Одликовање. На светској изложби у Чикагу, у одсеку народне привреде одређена су одликовања. Немачка је добила 21 одликовање, Русија 52, Шведска 3 и Данска једно.

— Протестују. У Ђенови одржан је у уторак у вече јаван збор, који је одлучно протестовао против тога, што је талијански наследник престола ишао да присуствује немачким војничким вежбама у Елзасу.

Прилози за пострадале Ловране.

Др. Емил Гаврила	10	круна
Срп. задруга за међусобно помагање и штедњу у Н. Саду	10	„
Петар Попадић	5	„
Свега . .	25	круна

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НАЈВЕЋА СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА

у Новом Саду „код светог Саве.“

За наступајућу школску годину част нам је препоручити све школске књиге. — Осим тога нека су нарочито препоручена наша школска издања на којима дајемо **33 1/3% рабата** у готовом а та су:

ШКОЛСКЕ КЊИГЕ.

Дајемо рабат на наша издања 33 1/3%

Апостоли и Еванђелија. Са сликама Платона Атанацковића са 24 одабране и лепо израђене слике . . . . . —.80
Исто тврдо укоричено . . . . . 1.—
Буквар немачки. За основне школе од Ст. В. Поповића . . . . . —.16
Граматика мала српска за српске народне школе од Ђ. Магарашевића . —.18
Десциплинарна правила. За учитеље —.12
Извод из српске граматике. Саставио Ј. Живановић . . . . . —.30
Изъ Псалтира упражненіе къ чтенію церковнымъ книгъ . . . . . —.22
Изъ Часослова упражненіе къ чтенію церковныхъ книгъ . . . . . —.08
Историја света. Од Алекс. Сандића. Средњи век. . . . . —.90
Катавасія. Малая содержащая въ себѣ церковное пѣніе воскресное раздѣленныя пѣнія праздниковъ Христовыхъ и Богородичныхъ од Димитрија Поповића . . —.25
Катихизис мали за православне ученике српских основних школа . . . —.04
Катихизис сред. по Платону поправљен —.09
Кратак наук о глобусу и мапама . . —.08
Наука из светог писма за писање и на изуст учење у основној школи од Ђ. Натошевића . . . . . —.10
Најпотпунија збирка духовних песама које се на односне празничне дане у цркви преко године певају . . —.25
О српском језику написао професор Јован Живановић . . . . . 1.—
Прва знања о човеку за школ. децу са 30 слика . . . . . —.25
Приповетке из старог и новог завета са 22 слике саставио Ђ. Магарашевић —.50
Святое православное церковное славенское пѣніе. Сирјеч: собраније стихир и пјеснеј духовних . . —.13
Све по избор српске песме народне за српску школу и дом за учење на изуст са 5 слика . . . . . —.10
Свештена мала историја са 20 слика за српске народне школе . . . —.08
Употреба руске рачунаљке у основној школи са 15 слика упутство за народне учитеље израдио Мита Нешковић учитељ . . . . . —.15
Упутства за наставу у рачуну у народној школи по Хенчлу израдио А. Вуковић I. књига 30. II. књига . . . —.30

ШКОЛСКА УЧИЛА.

Дајемо рабат на наша издања 33 1/3%

Рачунаљка са куглицама лепо удешена . . . . . 10.—
Словарица или писмарица потпуна азбука у кутији 2.50
Штица по најновијем методу на платну 2.—
Српски прописи са лепим српским историјским сликама 1 рис 240 ком. 1.50
Тека за цртање са српским натписом 100 комада 2.40
Једанпут један на тврдој картији . —.02

На све ове школске књиге дајемо 33 1/3% попуста у новцу — а осим ових имамо и набављамо сваку школску књигу са 12% попустом од оригиналне цене а издања загребачка са 5%.

Осим тога препоручујемо и друга **ШКОЛСКА УЧИЛА И ПРИБОРЕ** које рачунамо по најумеренијим ценама.

Препоручујући се за набавку свију ових ствари, које ћемо брзо, тачно и сваком на задовољство обавити

С поштовањем

БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

2—2

Српска књижара Браће М. Поповића у Н. Саду код „св. Саве“.

Сад је баш изашла из штампе

ВЕЛИКА СРПСКА НАРОДНА ЛИРА

са 1600 и више песама

ДРУГО ПОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ

штампано у 10.000 примерака

Пре четири године изашло је прво издање ове наше велике лире, а сада ево приредисмо и друго попуњено издање. јер од првога све је распродано.

Угледно ово издање велике лире која је украшена са **21 сликом наших првих песника,** треба да се нађе у свакој српској кући, а томе се надамо у толико пре. што је прво издање тако великог одзива нашло.

Цена је великој српској народној лири:

у меком повезу	1·25
у тврдом црвеном повезу . . .	1·50
„ „ са златним шарама . .	1·80
„ „ „ „ и обрезом .	2·25

Ми се надамо што многобројнијим наручбинама, које ћемо брзо и тачно обавити. — Ко нам новац у напред пошаље, томе ћемо књигу о нашем трошку доставити.

Нови Сад, јуна 1893.

С поштовањем

1—10 **Браћа М. Поповићи.**

ОГЛАСИ.

У КУЋИ ЂУРЧИЈСКА УЛИЦА БРОЈ 21.

има за издавање следеће просторије:

ЈЕДАН СТАН

састоји се из 4 собе, кујне, шпајза и комора за дрва од 1. октобра ове године.

ЈЕДАН ДУЋАН

са једном собом, кујном, шпајзом и комором за дрва од 1. октобра ове године.

ЈЕДАН ДУЋАН

са две собе, кујном и комором за дрва, одмах или од 1. новембра ове године.

Ближа условија даје

Балтазар Фајт,
у Новом Саду.

1 4

ПРОДАЈЕМ МЛИН
(ВЕТРЕЊАЧУ)

сасвим нов, на три витла, у Орахови на Сави, између Јасеновца и Ст. Градишке, на добру мјесту, јер ни у близини другог млина нема; и иначе у врло згодну положају за оснивање било овећег господарства било каквог користоносног индустријалног подузећа (н. пр. парног млина и пилане) јер лежи у плодном крају посавине а у близини обилније босанскије и шлавонскије шума.

2—3 **Јелена Циганović**
у Старој Градишки (Славонија).

ОБЈАВА.

Управни одбор за заједничко руковање ритским земљама општина у тителском и жабаљском срезу јавља, да ће се за време од дана закупа 1893. год. до 15. авг., односно 15. окт. 1894. год. по новом календару за готов новац под закуп издавати следеће ритске земље, као:

700 јутара ораће земље у каћском риту VI. заливу.

450 јутара ораће земље у гор. ковиљском риту VI. заливу.

1500 јутара ораће земље у чурушком риту I. заливу.

730 јутара ораће земље у госпођиначком риту I. заливу.

320 јутара ораће земље у надаљском риту I. заливу.

1000 јутара ораће земље у жабаљском риту I. заливу.

400 јутара ораће земље у ђурђевачком риту III. заливу.

138 јутара ораће земље у сентиванском риту III. заливу.

Издавање земаља под закуп држаће се на лицу места свагда у 8 сати пре подне, и то:

13. (25.) септ. 1893. у VI. заливу каћком риту.

17. (29.) септембра 1893. у VI. заливу гор. ковиљском риту.

13. (25.) септембра 1893. у I. заливу чурушком риту.

22. септ. (4. окт.) 1893. у I. заливу надаљском и госпођиначком риту.

29. септ. (11. окт.) 1893. у I. заливу жабаљском риту.

13. (25.) септ. 1893. у III. заливу ђурђевачком и сентиванском риту.

П. Н. закупници позивају се у одређено време на лице места.

Местне власти умољавају се, да ову објаву међу својим становништвом обнародују.

Од председништва управе општинским ритским земљама у Тителу, 5. септ. 1893.

Никовиц,
председник.

1—3

ОГЛАС.

На дан 5. септембра (по нашем кал.) ове год. држаће се јавна лицитација у Тополи (Србија) за покривање тополске цркве бакаром.

Кауција у 1000 дин. у готову, или вредећим папирима.

План, предрачун и услови могу се сваког дана пре и после подне видети у црквеној канцеларији. 3—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ЂОКЕ ВАСИЋА
У ИРИГУ

потребује једног старијег и једног млађег спомоћника.

Ступити могу одмах. 3—3

ПОЗИВ.

„Прва сентомашка српска задруга као дружина за узајамно помагање и штедњу“ позива овим поштовано грађанство у месту и са стране на упис у III. коле честица.

Уписивање у чланство отпочиње 1. септембра ове год. а уплата од 1. јануара 1894.

Уписује се у месту код чланова управе, а са стране се ваља обратити на завод.

У Сентомашу, августа месеца 1893.

3—3 **УПРАВА.**

ЧИТАЈ.

У Срему у једном селу близу варошице Руме продаје се из слободне руке 40 јутара катастрални, парцелиране добре земље оранице на увек, или се издаје на 5 до 6 година под закуп са повољним условима.

Ближа условија даје г. Деспотовић рачуновођа код српски народни фондова у Карловци, а може се и код администрације „Заставе“ дознати. 3—3

Једног спомоћника за гвожђарску и једног за мануфактурну радњу потребује трговина

МИШЕ НИКОЛИЋА
У ИЊИЈИ.

Ступити могу одмах. 2—3

ПРОДАЈА КУЋЕ.

Кућа број 194. 235/144 покојнога пекара Хартла Шрајнера у Руми у Срему, на најбољем месту на пијаци преко од римске а близу српске цркве лежећа, у којој се налазе трговина браће Дудића и пекарница А. Жолнаја, продаје се из слободне руке. Двориштa има до 300□°, а уз кућу продаје се још 1/8 урбар. сесије земље са баштом заједно, све у површини од 5 к. ј. 633□°. Ко је вољан купити, нека се обрати на А. П. Радовановића у Сремски Карловци.

Кућа спада међу оне, које у сто-двеста година једанпут на продају долазе, згодна је за сваку радњу. Кирије носи годишње 1000 фор. а. вр.

У Карловци, 5. септембра п. р. 1893.

1—3 **Насљедници.**

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
ЈОВАНА СЕКУЛИЋА
У МИТРОВИЦИ

треба помоћника. Ступање одма — евентуално 14 дана. 3—3

ЈЕДАН МЛАД
СПОМОЋНИК

који говори српски, романски и немачки може одмах ступити у мешовите робе радњу **Георга Маришеско у Иланци** (Торонталска жупанија). 2—5

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
МАКС ШВЕЛБЛ
РУМА

потребује једног млађег помоћника који добро српски, немачки и мађарски говори, ступити може 15. (3) септембра о. г. 2—3

ПОЗИВ
НА УПИСИВАЊЕ ЧЕСТИЦА 6-ОГ КОЛА
„НАРОДНЕ ЗАДРУГЕ“
У СРЕМ. КАРЛОВЦИМА.

„Народна задруга“ за међусобно помагање и штедњу у Сремским Карловцима отвара упис на 6-то коло честица, те позива све пријатеље који желе постати чланом овога кола да до 1. октобра 1893. год. п. р. пријаве број честица заводским повереницима односно подписаној управи.

Упис на ово коло почиње од 10. септембра 1893., а уплата од 1. октобра 1893.

Сремски Карловци, 1. септембра 1893. **УПРАВА.**

ИЗВЕШТАЈ „НАРОДНЕ ЗАДРУГЕ“
ЗА ПРВО ПОЛА ГОДИНЕ 1893.

Рачун изравнања за прво пола године 1893.

ИМОВИНА.	круна		ДУГОВИ.	круна	
Благајна 30. јуна 1893.	4563	07	Деоничка главница I. кола	60502	50
Менице	336842	20	„ „ II. „	39864	50
Реалитети	11400	—	„ „ III. „	12973	—
Један дужник	15370	65	„ „ IV. „	6707	50
Намештај	2337	28	„ „ V. „	5217	50
Одветник	192	—	Улови	191322	08
			Резервни фонд	5354	50
			10 проц. пристојба	516	10
			Делимак I. кола	4400	04
			„ II. „	3295	18
			„ III. „	1107	60
			„ IV. „	392	40
			Реесконт. менице	34456	—
			Чист добитак за прво пола год. 1893.	4596	30
	370705	20		370705	20

Рачун губитка и добитка за прво пола године 1893.

ИЗЛАЗ.	круна		УЛАЗ.	круна	
Рачун камата од улога	5314	50	Од рачуна уписнине	159	08
„ есконт. реск. меница	997	36	„ „ закаснине	63	—
„ дневнице	246	—	„ „ есконт од меница	12309	40
„ плате	1576	—	„ „ биљега	5	82
„ адм. трошкова	1278	04	„ „ пристојбе	1917	58
„ доходарственог пореза . . .	279	68	„ „ приход реалитета	208	—
„ станарине	375	—			
Чист добитак за прво пола год. 1893.	4596	30			
	14662	88		14662	88

Коста пл. Јовановић с. р.
књиговођа.

Пера Веселиновић с. р.
управитељ

3 3

Онима који пуше цигарете, нека је препоручена на гласу **хартија за цигарете** са марком

Les Dernières Cartouches

творнице Braunstein Fréres у Паризу 65. Boulevard Exelmans 65.

Фирма Braunstein Frères доноси у промет само производе њене сопствене творнице папира у Gassicourt (Set O.) у Француској.

Овај производ је славље на пољу индустрије хартије и узор хартија за цигарете.

Једно творничко сложиште наше фирме за продавање хартије за цигарете као и готових завоја за цигарете налази се у Бечу, I. Schottenring, 25.

Наше праве француске хартије за цигарете „Les Dernières Cartouches“ од које сваки картон носи фирму Braunstein Fréres, као и готових завоја за цигарете може се добити у Новоме Саду код г.г. Н. Димовића и Ем. Дицгена и сина. 8—25

Власник: Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.